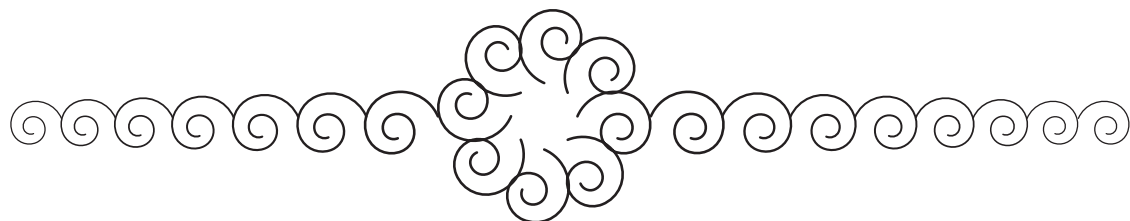

S T U D I A I S Z K I C E

R E S M I L I T A R I S

S T U D I A I S Z K I C E

R E S M I L I T A R I S

**Studia nad wojskowością antyczną
tom II**

TETRAGON

KALISZ-WARSZAWA 2015

Redaktor tomu:
Damian Waszak

Redaktorzy merytoryczni:
Sławomir Jędraszek, Marek Olędzki, Tomasz Szelaǳ

Korekta:
Anna Podrugiel

Korekta streszczeń:
Łukasz Przybyło

DTP:
Tadeusz Zawadzki

Projekt graficzny:
Teresa Oleszczuk

Logo czasopisma „Starożytności”:
Dominik Roth

Na okładce:

© Copyright 2014 by Stowarzyszenie „Humanitas”, Wydawnictwo „Tetragon” & Autorzy
Kalisz–Warszawa 2015

Wszelkie prawa zastrzeżone

Książka, ani żadna jej część, z wyłączeniem zdjęć na licencji Creative Commons Free Documentation License v. 3.0 oraz Public Domain, nie może być przedrukowana ani w jakikolwiek sposób reprodukowana czy powielana mechanicznie, fotooptycznie, zapisywana elektronicznie lub magnetycznie, ani odczytywana w środkach publicznego przekazu bez pisemnej zgody wydawcy.

Wydawcy:
Stowarzyszenie „Humanitas” – redakcja czasopisma „Starożytności”
62-800 Kalisz, ul. Cypriana Godebskiego 2E,
www.starozytnosci.pl
e-mail: redakcja@starozytnosci.pl

Wydawnictwo Tetragon sp. z o.o.
00-836 Warszawa, ul. Żelazna 41 lok. 21
www.tetragon.com.pl
e-mail: kontakt@tetragon.com.pl

Książki można zamówić na: www.tetraerica.pl

Druk i oprawa:

Totem s.c.

SŁOWO WSTĘPNE

Drodzy Czytelnicy, miło nam poinformować o kilku zmianach, jakie zaszły w naszej serii. Jedną z nich jest nowy wydawca, którym zostaje od teraz warszawskie wydawnictwo „Tetragon”. Chcemy podziękować poprzedniemu wydawcy – oficynie NapoleonV, pod której szyldem wyszedł tom I, za dotychczasową owocną współpracę. Wraz ze zmianą oficyny doszło również do modyfikacji podtytułu cyklu na „Studia nad wojskowością antyczną”. W zeszłym roku, z przyczyn od nas niezależnych, nie udało nam się opublikować kolejnego tomu, za co najmocniej przepraszamy. Dziękujemy Wam za okazaną cierpliwość w oczekiwaniu na następny wolumin, a także za wyrazy sympatii, jakie okazaliście nie tylko temu projektowi. Podziękowania kierujemy również dla autorów, którzy pomimo powstałych trudności zdecydowali się nam zaufać, a tym samym umożliwili wypuszczenie tegorocznego „Res Militaris”.

Tom rozpoczyna dział Barbaricum z artykułem Andrzeja Dubickiego, poświęconym tematyce wojskowości dackiej, z uwzględnieniem nie tylko taktyki, ale również uzbrojenia Daków. W kolejnym dziale Daniel Budacz, Sławomir Jędraszek oraz Michał Kowalski przedstawili epizody z epoki hellenistycznej, poruszające w kolejności zagadnienia dotyczące słońi bojowych, statuetek terakotowych wojowników nubijskich oraz wojny domowej toczonej na dalekich kresach antycznego świata w Królestwie Bosporańskim. Dział „rzymski” zaczyna szkic Grzegorza Klejnowskiego o oszczepach welitów, kwestię buntów wojskowych w oparciu o fragment dzieła Herreniusa Modestinususa przedstawił natomiast Michał Faszczka, kolejny szkic autorstwa redaktora tomu opisuje jeden z epizodów wojny domowej toczonej pomiędzy Konstantynem, a Maksencjuszem. Ostatnie dwa teksty – Tomasz Szeląga i Tomasz Sińczaka prezentują postawę armii rzymskiej wobec planów Juliana Apostaty związanych z restytucją religii pogańskich, a także pokój Jowiana wieńczący zapoczątkowaną przez tego cesarza kampanię perską z lat 361–363.

Wszystkim Czytelnikom życzymy udanej lektury.

Damian Waszak
redaktor tomu

SPIS TREŚCI

SŁOWO WSTĘPNE	5
O AUTORACH.	9
BARBARICUM	10
Wojownik dacki – zarys problemu	10
Uwagi ogólne	10
Organizacja i sposób walki armii dackiej.	11
Uzbrojenie Daków.	11
Sposób walki stosowany przez armię dacką	14
Konkluzja	16
Bibliografia	16
Summary	17
GRECJA I PAŃSTWA HELLENISTYCZNE.	18
Słonie jako nowa formacja elitarna na polu bitwy w początkach epoki hellenistycznej (323–301 r. p.n.e.)	18
Wprowadzenie	18
Słonie jako formacja gwardyjska.	21
Rozbudowa kontyngentu słoni przez Aleksandra Wielkiego i diadochów.	22
Organizacja i uzbrojenie pierwszych formacji słoni bojowych.	27
Wykaz Skrótów:	35
Bibliografia	36
Summary	39
Wybrane przykłady terakotowych statuetek wyobrażających wojowników nubijskich z Egiptu okresu grecko–rzymskiego. Temat do dyskusji	40
Bibliografia	46
Summary	47
Wojna domowa w Królestwie Bosporańskim 310/309 r. p.n.e.	48
Królestwo Bosporańskie.	49
Scytyjscy sprzymierzeńcy króla.	49
Sarmaccy sprzymierzeńcy uzurpatora	50
Bitwa nad rzeką Tat	51
Oblężenie stolicy Siraków.	52

Król nie potrzebuje krewnych	53
Bibliografia	55
Summary	56
RZYM.	57
HASTA VELITARIS.	
Pierwsze ostrze armii rzymskiej	57
Oszczepy <i>velites</i>	57
Dotychczasowe eksperymenty z użyciem amentum i jego realny potencjał.	63
Eksperyment.	63
Wpływ „amentum” na zasięg	65
Wrażliwość amentum na działanie wilgoci.	74
Bibliografia	75
Summary	76
<i>Seditiones militiae</i> w ujęciu Herreniusa Modestinususa (D. 49.16.3.19–20)	77
Życie i twórczość Modestinususa	77
Odpowiedzialność karna uczestników <i>seditiones</i>	79
Znaczenie terminu <i>seditio</i>	83
Konkluzja	86
Bibliografia	87
Summary	89
Bitwa pod Augusta Taurinorum 312 r.	90
Wprowadzenie	90
Przeciwnicy	90
Lokalizacja pola bitwy	91
Przebieg bitwy według źródeł antycznych	92
Przebieg starcia według badaczy anglosaskich	92
Przebieg batalii według rekonstrukcji autora	93
Podsumowanie	94
Bibliografia	95
Summary	96
Armia rzymska wobec planów restytucji religii pogańskiej za cesarza Juliana Apostaty	97
Bibliografia	99
Summary	100
Traktat pokojowy cesarza Jowiana	101
Wstęp	101
Stosunki Cesarstwa Rzymskiego z Persją w czasach dynastii Konstantyna	102
Traktat Jowiana i Szapura	103
Podsumowanie	104
Bibliografia:	105
Summary	106

O AUTORACH

Daniel Budacz – magister, doktorant w Instytucie Historii Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie. Uczestnik licznych konferencji naukowych, autor artykułów naukowych, popularnonaukowych oraz monografii *Antyczne formacje wojskowe. Ich metody walki i rola na polu bitwy w wiekach IV p.n.e.–I n.e.*, redaktor portalu orygenes.pl.

Andrzej Dubicki – doktor, adiunkt w Zakładzie Teorii Polityki i Myśli Politycznej Uniwersytetu Łódzkiego. Specjalizuje się w historii starożytnej Dacji oraz XX-wiecznej Rumunii. Autor książki – *Wojny dackie 101–106 p.n.e.*

Michał Norbert Faszczka – doktor. Głównym przedmiotem jego zainteresowań jest wojskowość republikańskiego Rzymu, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii związanych z dyscypliną wojskową, jak również dzieje społeczności zachodniego *Barbaricum*; autor m.in. dwóch książek poświęconych tematyce cezariańskiej.

Grzegorz Klejnowski – magister biologii. Zainteresowania autora koncentrują się przede wszystkim wokół historii wojskowości Grecji klasycznej, świata hellenistycznego oraz republiki rzymskiej ze szczególnym uwzględnieniem archeologii eksperymentalnej w dziedzinie uzbrojenia.

Sławomir Jędraszek – doktor, adiunkt w Zakładzie Archeologii Śródziemnomorskiej Instytutu Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Gdańskiego. Zajmuje się historią i archeologią Egiptu dynastycznego oraz grecko-rzymskiego, a także wojskowością hellenistyczną.

Michał Kowalski – magister, historyk, publicysta. Publikował w „Uważam Rze Historia” i „Focus Historia”, recenzent na portalu historia.org.pl. Interesuje się starożytnością, ze szczególnym uwzględnieniem historii wojskowej oraz postaci Mitrydatesa VI Eupatora.

Tomasz Sińczak, magister, doktorant na Wydziale Nauk Historycznych UMK, recenzent na portalu historia.org.pl. Specjalizuje się w historii relacji Cesarstwa Rzymskiego z Sasanidami.

Tomasz Szelağ – doktor nauk prawnych. Zajmuje się dziejami IV wieku, w szczególności zaś dynastią Konstancjusza Chlorusa oraz rządami Juliana Apostaty. Autor trzech książek poświęconych tej tematyce.

Damian Waszak – magister, współtwórca i redaktor naczelny czasopisma „Starożytności” (od sierpnia 2012 r.). Swoje badania koncentruje wokół wojskowości antycznej i dziejów Rzymu okresu Republiki oraz późnego cesarstwa (epoka Konstantyna Wielkiego).